

Minna Lehtola

Kohta keski-ikäinen talonpoikaiskulttuurin edustaja

Taivalkoskella Siikalammen rannalla sijaitsee kohta 50-vuotias kotiseutumuseo. Kotiseutumuseon vuosien varrelle on kertynyt torvisoittokunnan soittoa, kulttuuritapahtumia ja teatteriesityksiä sekä kattovuotoja ja remontteja. Pihapiirissä on näkynyt monenlaista tallaajaa Kalle Päätalosta, ulkomaalaisiin matkaajiin ja ilkivallan tekijöihin. Kotiseutumuseon museoalueella on nykyään Metsänvartijan pirtti, kolme pientä aittaa, isompi puoji-aitta ja navetta. Pihapiiriin on kuulunut myös Taivalkoskelle tyypillinen pyörähirsinen savusauna, kesäteatterin esiintymislava ja laitur.

Kotiseutumuseo vihittiin käyttöön 29.8.1965, museon toiminta alkoi jo vuotta aiemmin. Vuonna 1963 alueelle siirrettiin Metsänvartijan pirtti, joka oli 1880-luvun lopulla rakennettu Mustalamminkankaalle metsänvartijan virka-asunnoksi. Metsänvartijan pirtissä on eteinen, pirtti ja kaksi kamaria. Kotiseutumuseoon siirtämisen jälkeen taivalkoskelainen Kalle Aukusti Luokkanen muurasi uunit virka-asunnon joka huoneeseen. Pirtin uuni on rakennettu luonnonkivistä ja kalkittu valkoiseksi.

Pirtti jakautuu naisten- ja miesten puoleen. Miestenpuolella valmistettiin puu- ja pahka-astioita sekä tuohi- ja päretöitä ja naistenpuolella karstattiin villoja, kerättiin lankaa ja kudottiin kangaspuilla. Yhdessä kamareista harjoitettiin suutarin ammattia. Pirtti on sisustettu vanhojen valokuvien ja J. J. Kortesalmen teoksen ”Kuusamon talonpoikaiselämä 1670–1970” pohjalta. Kotiseutumuseon esittelee taivalkoskelaisen talonpoikaisperheen elämää 1930-luvulla.

Metsänvartijan pirtti Taivalkoskella. Kuva: Minna Lehtola.

Aitat alueelle on siirretty 1960-luvun puolivälissä, oikealla olevan reuna-aitan kotiseutumuseolle on lahjoittanut Antti Partanen, keskimmäinen aitta on siirretty alueelle Mustalamminkankaalta ja toinen reuna-aitoista on Virkkusen viina-aitta. Aitat ovat kammiaittoja. Puoji-aitta ja navetta on siirretty alueelle myöhemmin. Puoji-aitta siirrettiin kotiseutumuseon alueelle Taivalkosken kunnalliskodista vuonna 1984 ja Mörkölän navetta on ostettu alueelle 1991. Navettarakennuksessa on erillinen navetta ja lato.

Taivalkosken kotiseutumuseo ei koostu ainoastaan rakennuksista vaan alueella on myös esillä mankeli ja vuodelta 1953 höyrykone sekä jauhinkiviä. Esineitä on yli 2000 ja suurimman ryhmän muodostavat talousesineet. Museon esineisiin kuuluu myös Elina Parviaisen vuonna 1976 luovuttama rahakokoelma. [Rahakokoelma](#) ei ole tällä hetkellä esillä, mutta tulevaisuuden haaveena on saada se uudestaan arvoiselleen paikalleen. Rahat ajoittuvat ajalle 1865–1943. Niistä löytyy esimerkiksi vuoden 1889 10 markan kultainen kolikko, vuoden 1898 kuparinen penni ja saman vuoden yhden ruplan seteli.

Rakennusten sijoittelussa on ollut esikuvana ajalle tyypillinen Iijokivarren pihapiiri. Yleensä kotiseutumuseoiden tulevaisuus mietityttää, miten toimintaa pidetään yllä, miten houkutella paikallisia osallistumaan, nuoria kiinnostumaan ja matkailijoita poikkeamaan, mutta ideoita riittää. Ensi kesälle on paljon suunnitelmia. Ohjelmassa on tiedossa vanhoja leikkejä, tanssia ja musiikkia, joihin kaikki ovat tervetulleita. Talven kuitenkin kotiseutumuseo viettää talvihorroksessa.

Kirjoittaja on FM ja Taivalkosken kulttuuri- ja kotiseutuohjaaja

